

**Commentariorvm, Ac Disputationvm, In Tertiam Partem
Divi Thomae. Tomi Qvinque**

Qui Est Primvs De Sacramentis: In Qvo Ea Continentvr, Qvæ Post
Præfationem Indicantvr

Suárez, Francisco

[Köln], 1619

Disputatio LXXXVII. De ministro ad sacrificium necessario, eiusq[ue]
obligatione.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-93807](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-93807)

qua ex dictis, vel certe, quia iam est moraliter impossibile, omnibus obligationibus ad equalitatem satisfacere: & ideo, vel dispensat, vel interpretatur, ut satisfactio fiat aliquo prudenti modo possibili. Accedit, quod potest Pontif. ex thesauro Ecclesie applicare, quidquid satisfactionis in eo casu minuitur ijs, qui stipendia Missarum reliquerunt: unde pie ac probabiliter creditur ita facere.

DISPUTATIO LXXXVII.

De ministro ad sacrificium necessario, eiusque obligatione.

Sacerdotes sunt proprii ministri huius sacrificij.

Xplicuimus obligationes omnes, pertinentes ad sacerdotes, qui sunt proprii ministri huius sacrificij: quia vero ipsi etiam indigent aliquibus, vel saltem aliquo sibi in hoc ministerio deferuente (quod etiam inter caeremonias Missæ ab aliquibus computatur) ideo de huiusmodi ministro duo breuiter videnda sunt. Primum, quanta, & qualis sit eius necessitas: deinde, quanam obligationes ad illum pertineant.

SECTIO I.

Virum ad sacrificium Missæ peragendum, vnum aut plures ministrantes necessarij sint.

Sother.

Anaclet.

Microl. Burch. Con. Nann.

VValfrid. Strab.

Conc. Mog.

Ratio difficultatis est, quia Sother Papa, ut Gratianus refert, in cap. Hoc quoque, de Consecr. distinctione 1. præcepit, ut nullus Presbyter Missarum solemniter celebrare præsumat, nisi, duobus presentibus, sibiq; respondentibus: quod etiam præcepisse Anacletum, colligi potest ex eius epistola 1. vbi de sacerdotibus agens, sic inquit: Ipsi, quando Domino sacrificant, non soli hoc agere debent, sed testes secum adhibeant, ut Domino perfecte in sacratis Deo sacrificare locis, probentur. Et postea de Episcopo addit, ut plures testes adhibeat, quam alius sacerdos, ut refertur etiam in cap. Episcopus, de Consecr. d. 1. Unde præceptum hoc ex Sothero, & Anacletro, refert Microl. de rebus Eccles. cap. 2. & simile refert Burch. lib. 3. cap. 68. ex Concil. Nanneten. cap. 30. Et ratio, quæ ex his decretis sumitur, est, quia sacerdos in Missa sæpe loquitur cum multis, ut, cum dicit, Dominus vobiscum, &, Orate fratres, Benedicat vos omnipotens Deus, & quod difficilius est, sæpe Canon facit mentionem plurium offerentium & circumstantium, imo & communicantium, ut patet ex illis verbis, Quotquot ex hac altaris participatione sumpsimus, omni benedictione cælesti, & gratia repleamur. Unde VValfrid. Strabo, libro de rebus Eccles. cap. 22. illam dicit esse legitimam Missam, in qua adsunt sacerdos, respondens, offerentes, & communicantes. In contrarium vero est Ecclesie consuetudo, quæ receptum est, ut sæpe Missæ dicantur, vno tantum assistente, & respondente. Unde in Concil. Mogunt. I. cap. 43. solum requiritur, ut Presbyter non celebret solus, quamuis eadem ratio supra tacta ibi adiungatur, scilicet, nam, quomodo dicit, Dominus, vobiscum, sursum corda, & alia similia, cum alius nemo cum eo sit.

In hac re possunt esse duæ extremæ sententiæ. Prima est hæreticorum huius temporis, qui grauitè reprehendunt Missas solitarias, quas vocant, seu priuatas, & præsertim eas, in quibus nulli communicant præter sacerdotem. Fundanturque in exemplo cœnæ Dominicæ; Christus enim, multis assistentibus hoc sacrificium perfecit, & simulsumpsit, & distribuit omnibus, qui presentes aderant, & subiunxit, (Hoc facite:) ita ergo ex ordinatione illius peragendum est: Secunda sententia esse potest, Missam posse

celebrari sine vilo ministro: quia iure diuino hoc non est prohibitum, neq; iure etiam Ecclesiastico constitat in hoc aliquid esse præscriptum. Nam illa iura potestatis antiquata sunt, ut videbimus. Concilium autem Moguntinum Provinciale est, unde non potest generalem obligationem inducere: neque ratio eius videtur conuenienter adiungenda: alias etiam sacerdos non posset Ecclesiasticum officium dicere sine ministro, quia etiam dicit, Dominus vobiscum. Respondent aliqui, non esse simile, quia, quando sacerdos solus recitat, non debet dicere, Dominus vobiscum, sed, Domine exaudi orationem meam. Ita Durand. li. 2. de Ritib. Eccles. cap. 15. qui falso in eandem sententiam citat Durand. li. 4. Ration. c. 14. & reuera est falsa sententia, ut docet Nauar. lib. de horis canon. c. 22. & multo antea significauit Petrus Damian. in epist. supra citata, de Dominus vobiscum: & conlat satis ex vfu Ecclesie. Adde, etiam esse alia verba in canonico officio, quæ videntur requirere plures assistentes, vel saltem ministrum respondentem, quæ nihilominus dicuntur à sacerdote, dum solus recitat, ut, Oremus, Benedicamus Domino, &c. Ergo idem potest in Missa fieri.

Dico primo, circa hoc nihil esse iure diuino præceptum, aut prohibitum. Hæc conclusio ex parte de fide est, & quoad omnia videtur mihi certa. Quod enim iure diuino non sit præceptum, ut quoties Missa offerretur, & Eucharistia consecratur, assistentibus distribuatur, in superioribus late probatum est: vbi etiam è conuerso ostendimus, non esse præceptum iure diuino eis, qui Missæ assistunt, ut in ea communicent: hæc enim duo correlatiua sunt: nec posset vnum sine alio præcipi. Videantur supra dicta, ne eadem repetantur. Deinde est etiam de fide, non esse iure diuino præceptum, ut Missa coram multis ministrantibus, & assistentibus dicatur, & non possit cum vno solo dici: hoc etiam probat satis vfu Ecclesie, qui, cum sit fere vniuersalis & ab Ecclesia generaliter approbatus, non potest errore contineri: nõ est ergo contra diuinam prohibitionem. Neque existimo hanc consuetudinem esse parum antiquam, quam id significet Ordo Cameracensis in expositione Canonis, dicens. Cum primitus Missæ sine collecta non fierent, postea mos inoleuit Ecclesie solitarias, & maxime in Cænobijjs fieri Missas. Nihilominus tamè huc morem esse valde antiquum colligi potest ex Greg. li. 4. epistolularum, capitul. 43. alias 87. vbi prohibet, Missas publicas fieri in quodam monasterio, Ne in feruarum Dei secessibus, popularibus occasio præbeatur villa conuentibus: simile quid habet, libr. 5. epist. 46. alias capit. 146. vbi prohibet, Missas publicas in quodam loco celebrari, vbi tamen Missam fieri permittit idem, libr. 7. epist. 71. & lib. 8. epist. 3. quibus locis, etiã facit mentionem Greg. priuatorum oratoriorum, in quibus Missæ dici solebant, non tamen publice, ne cui populi concursu fierent: & homil. 37. in Euangel. refert, Cæsium Narniensem Episcopum, aliquando in priuato oratorio celebrasse, quod ad Ecclesiam ire non valeret, Augustin. etiam 22. de Ciuit. cap. 8. meminuit cuiusdam Missæ priuatim dictæ in priuato loco, & de S. Gregorio Nazianzeno refert Sozomenus lib. 7. historie capit. 5. sacrificare solitum in exiguâ cellula in priuato oratorio: & Niceph. lib. 8. cap. 31. ait, Lucianum Martyrem sacrificasse in carcere, & suo pectore pro altari vsum esse, cum iaceret onulus carceris. Constat autem ad hæc loca, & in huiusmodi sacrificijs, non potuisse audientium seu ministrantium multitudinem congregari. Item de Consecr. dist. 1. in c. Et hoc refertur ex Aug. Vt Missæ peculiare, quæ diebus solènis sunt, nõ ita publice fiant, ut propter eas populus à publicis Missarum solènis abstrahatur. Deinde probatur ratione: quia nulliibi tale præceptum diuinum habetur scriptum, neq; ex traditione colligitur, sed potius contrarium, ut ostensum est. Neque ex factis Christo; tum quia, ut sæpe dictum est, non omnes

circumstantiis illius facti posita sunt in precepto: etiam, quia aliter oporteret, ut minimum, duo decim personas Missæ assistere, quia Christus coram totidem celebratur: & eadem ratione oporteret non plures adesse, quæ constat factis esse absurda. Vnde etiam sumitur argumentum; quia non potest, vel apparenti argumento, designari numerus altantium, vel ministrantium, qui ex iure diuino necessarius sit ad Missam dicendam, ita ut cum minori licite fieri non possit: ergo signum est, nullam multitudinem esse necessariam. At vero, quod neque vnus minister, qui sacerdoti inferuiat, necessarius sit iure diuino, non est ita de fide certum, ut oppositum asserere, hæreticum sit, vel erroneum: quia non est eõtra vllam definitionem, aut traditionem Ecclesiæ: imo, cum factum ipsum sit consentaneum cõsuetudini, & præcepto ecclesiæ, ut inf. dicam, non est, cur sit erroneum, dicere ex diuino iure mansisse. Nihilominus tamẽ ex ultimo hoc esse omnino falsum, & conclusionem positã, etiam quoad hanc partem, esse verissimã: quia in Scriptura nullum est fundamentum huius diuini iuris, ut constat ex argumẽto factõ: neque etiam in traditione, quia nulla est huius præcepti mentio in antiquis Patribus, imo de illis Missis, quæ priuatim fiebant à Sacerdotibus antiquis, vel in oratorijs, & solitarijs locis, vel in cryptis, aut carceribus non constat, vtrum aliquem ministrum in eis haberent. Præterea nulla est sufficiens ratio ad fingendum huiusmodi præceptum diuinum: nam, si ratio sacrificij secundum se consideretur, non repugnat à solo sacrificante fieri, vt ex supra dictis constat, neque in hoc excogitari potest aliqua intrinseca malitia: si vero consideretur peculiaris institutio huius sacrificij, tota substantia eius potest fieri à sacrificante sine vllõ ministro: imo & interdum fieri potest cum debita reuerentia, quæ per se non pendet ex alterius ministerio: ergo non est, cur fingatur tale præceptum iure diuino latum.

Notabile.
Auctoritas
Iussum.

Conclusio.

Conc. Trid.

Quor. qui
vult, modo
dici solent
Missæ, cum
priuatæ, etiam
publicæ.

Dico secundo iure Ecclesiastico necessarium esse, per se loquendo, saltem vnum ministrum præter Sacerdotem sacrificantem, non tamen plures, nisi in Missis solemnibus. Hæc est communis sententia auctorum, quos statim referam: Ad quam explicandam est in primis supponenda illa distinctio Missæ, in solemnem seu publicam: & particularem seu priuatã. Quibus vocibus caute hoc tempore vtendũ est, propter hæreticos, qui Missas priuatãs damnant, eas aut præcipue vocat priuatãs, in quib. nemo præter sacerdotem communicat sacramentaliter: quorũ sensum damnans Concil. Trid. sess. 22. c. 6. & can. 8. dicit, Has Missas communes censendas esse: partim, quod in eis populus spiritaliter comunicet, partim vero, quod à publico Ecclesiæ ministro, non pro se tantum, sed pro omnibus fidelibus, qui ad corpus Christi pertinent, celebrantur: quæ posterior ratio vniuersaliõr est, semper enim Sacerdos offert, Ecclesiæ nomine, vt publicus Legatus pro toto orbe, vt ex canone Missæ constat: & ex Chrysolto. homil. 5. de verbis Iſaiæ, & 26. in Matth. & ex alijs multis supra adductis. Sed quamquam in hac verborum significatione hoc verum sit, tamen alijs rationibus constat, quãsdam Missas peculiãres vel priuatãs dici, vt à publicis vel communibus distinguantur: sic enim interdum dicuntur Missæ peculiãres, quæ iuxta propriam deuotionem dicuntur de aliquo Sancto, vel de Trinitate, & cetera. & non iuxta commune officium Ecclesiæ; & ita sumitur hæc vox in cap. Quidam laicorum de Celebrat. Missæ. & nunc communiter hæc dici solent, (Missæ votiuæ) distinguuntur quæ à Missis (de die) aut (de tempore). Alio modo dici solent Missæ priuatæ seu peculiãres, quæ speciali intentione pro aliquo negotio, vel pro aliqua persona offeruntur, vt pro defunctis, pro Rege, fructibus, &c. à quibus non excluditur generalis oblatio, & deprecatio, hoc enim nunquam fieri licite potest, vt supra diximus: sed quia ex peculiari intentione pro aliqua re speciali fiunt, hoc Franc. Suarez Tom. 3.

titulo priuatæ dici possunt: & e contrario, quæ absolute pro omnibus offeruntur sine peculiari applicatione dicuntur cõmunes seu publicæ: quæ tamen vobis significatio ad præsens Institutum nil refert. Alio item modo, & satis iuxta vulgi cõsuetudinem, nunc dici solent Missæ publicæ seu solennes, quæ canuntur: priuatæ vero, quæ tantum recitando dicuntur: nam communiter cantus adiungitur propter populi frequentiam & solemnitatẽ, & ideo, quando sine cantu dicitur Missa, per se non censetur requirere hanc populi frequentiam, & ideo priuatã dicitur. Vnde ad hæc duo membra sic explicata potest facile applicari conclusio posita, quamuis, formaliter loquendo, si solam solemnitatẽ cantus attendamus, nihil repugnet, Missam hoc modo cantari cum vno solo ministro, etiam si nulli alij assistant; quod, neque per se malum est, neque aliquo iure Ecclesiastico reperitur prohibitum: imo in aliquibus paruis oppidis interdum ita fit, nec reprehensione dignum censetur quamuis. n. raro accidat, ad huiusmodi Missam aliquem populum nõ congregari, tamen, si id acciderit propter inertiam, aut occupationem, vel raritatẽ populi, non ideo male ageret sacerdos, suã solemnitatẽ, quamnis in se est, adhibendo. Alio ergo modo dicitur Missa publicã, quæ signo dato cum publica populi conuocatione in publico loco, & certo tempore ad populi conuentũ destinata, fit: quomodo loquitur Gregor. citatis locis, & Augustin. in dict. cap. Et hoc attendendum. Et hæc quidem Missæ, quãuis de se publicæ sint, non tamen ita requirunt populi conuentum, vt, si fortasse deficiat, sine illo dici, aut fieri licite non possunt: quia licet populus, vel præcipiatur, vel inuocetur, vt ad illas conueniat, tamen Sacerdos non prohibetur eas dicere, si per possibile, vel impossibile, populus aduenire negligat. Ex hoc ergo solo capite, non requiruntur etiam ad has Missas in rigore plures assistentes, vel ministrantes. Ad iungendum tamen solet in his Missis quædam peculiaris solemnitas, iuxta Ecclesiasticum ritum, iuxta quem dici solent cum Diacono, Subdiacono, Acolythis, &c. & hæc dicuntur proprie Missæ solennes, de quibus loquitur D. Thom. hic artic. 5. a d. 2. cum ait, Quod in solemnitate celebratione Missæ plures debent adesse: quod in sensu composito (vt sic dicam) est per se notum, quia de intrinseca ratione huius solemnitatis est pluralitas ministrantium: si ergo Missa debet esse solennis, necesse est, vt plures in ea ministrent. An vero necesse sit, Missam interdum fieri cum hac solemnitate, id quæri potest. Et dicendum videtur in primis non esse necessarium, ita semper fieri, vt constat ex vsu Ecclesiæ, & ex factõ etiam Christi Domini: deinde satis esse cõsentaneum iuri etiam diuino, vt interdum ita fiat: non enim sine causa distincti Ordines instituti sunt, Diaconatus, Subdiaconatus, &c. sed, vt eorũ munera exerceantur: maxime autẽ exercentur in his Missis solemnibus. Item, hoc multum refert ad splendorem, & solemnitatẽ Ecclesiasticorum officiorum, & ad maiorem reuerentiã huius sacrificij, & ad differentiam festiuitatũ, vt cum maiori, vel minori pompa & solemnitate fiant: ac deniq; ad populi instructionem vel deuotionem excitandã. Vnde tandem concluditur, posse quidem alicubi esse obligationem aliquas Missas dicendi cum hac solemnitate, sed quia de hac obligatione non est vna generalis lex pro tota Ecclesia lata, in diuersis locis seu Ecclesijs, iuxta diuersas cõsuetudines aut peculiãres leges, consideranda & seruanda erit talis obligatio: & ea supposita, in modo solemnitatis adhibendo, seruandus erit ritus ab Ecclesia institutus, iuxta ea, quæ in disp. 33. & 34. dicta sunt.

Iuxta hanc ergo acceptionem Missæ solennis seu publicæ, Missa priuatã dicitur omnis illa, quæ cum prædicta solemnitate non fit: & hoc sensu intelligitur conclusio posita, quod in Missis priuatã non requiratur pluralitas ministrantium, seu assistentium, etiã

Gregor.
Augustin.

D Thom.

Quæstio 10.
1157.

proprie dici necessitas, sed voluntas: nemo autē potest sua voluntate instituire talem viuendi modum, in quo, præter communem Ecclesiæ consuetudinē, & contra ordinariam legem, celebraret: vero, si necessitatis casus fortuito & extraordinarie accidat, probabile existimo, posse hoc fieri sine culpa: quia auctoritas prædictorum auctorum facit rem moraliter probabilem. Item, quia hoc præceptum solum fundatur in Ecclesiastica consuetudine, quam merito interpretari possumus, extra articulum necessitatis. Ad diuero Soto, consultius esse, nō ita celebrare propter cuiuscunq; festi necessitatem, sed propter festum magnæ solemnitatis: quod quidem ego ita cōsulerem, sed nō damnarem peccati mortalis eum, qui in quocunq; festo id faceret. Vnde fit, multo magis hoc licere propter periculum mortis ad sumendum viaticum, vel ad dandum illud alteri, & sic de alijs similibus. Ac denique addendum censeo cum Soto supra, si in huiusmodi casu necessarium sit, aut solum ministrare, aut feminam adiutricem habere potius esse celebrandum sine ministro, quam cum femina ministrante, tum quia hoc expressius est iure prohibitorium, & de se videtur esse quid indecentius, magisq; vitandum.

Potius celebrandum est sine ministro, quam cum femina ministrante.

SECTIO II.

Ad quid obligetur is, qui sacerdos in sacrificando ministrat.

Offerebat se hoc loco iterum tractandus error hæreticorum huius temporis, dicentium teneri huiusmodi ministrum ad participandum de hoc sacrificio, seu ad communicandum? Sed nihil noui occurrat dicendum contra hunc errorem: quia non est specialis ratio de hoc ministro magis, quam de alijs, qui Missæ assistent: quia nullo iure, neq; diuino, neq; Ecclesiastico, ostendi potest, maiorem obligationē habere in hoc ministrantes, quam assistentes: neq; aut ex natura rei & communi lege sacrificij, aut ex peculiari institutione huius sacrificij. Vnde Concil. Tolet. XII. can. 5. de solo sacrificante dicit, Quale erit sacrificium, cui neq; ipse sacrificans participare dignoscitur? Omissio ergo hoc errore, de quo plura videri possunt in Bellarmino, libro secundo de Miss. capit. 9. & 10. vt certum supponimus, non teneri huiusmodi ministrum ad communicandum in Missa, cui ministrat. Vnde vix potest aliqua specialis obligatio, vel aliquod speciale præceptum assignari his ministris iure positio impoſitum: sed solum illud, quod naturale est, vt vnusquisque in assumpto munere, debito modo atque integre ministret. Vt autem hoc distinctius exponamus, distinguere possumus, iuxta diuisionem supra datam de Missa solemnī & non solemnī, duplex ministerium, seu duplicē ministerium Missæ. Vnus est, qui ex officio ministrat, ratione Ordinis, quo ad tale ministerium cōsecratus est, vt Diaconus, Subdiaconus, & inferiores clerici. Alius est, qui solū ministrat vt laicus, priuatim inferuiens, & nomine populi respondens.

Duplex minister Missæ.

De priori ministro ex officio multa possent hoc loco tractari, quæ partim ex materia de Ordine pendunt, partim ex his, quæ dicta sunt de officio sacerdotis, seruata proportione, definiiri possunt: & ideo breuiter ea attingam, & remittā. Primum enim inquiri potest, an huiusmodi clerici seu ministri teneantur interdum suum ministerium exercere, solemniter ministrando? nam ex ijs, quæ dicta sunt de obligatione sacerdotis ad sacrificandum, existimare quis posset eodem modo obligari inferiores clericos ad sua ministeria aliquando exercenda, quia ministerium datur propter vsum eius: & Ordo seu consecratio ad aliquam actionem, propter actionem ipsam. Dicendum vero est, moraliter loquendo, nullam esse huiusmodi obligationem, neque ex diuino iure, neque ex Ecclesiastico: nullibi enim scriptū extat tale præ-

Fr. Suarez Tom. 3.

ceptū: & Ecclesiastica consuetudo docet, neq; traditione haberi: quia vsus Ecclesiæ est, vt multi ex his inferioribus clericis nunquam hæc ministeria exerceant; quod ab eis omittitur siq; vilo scrupulo peccati: & ratio est, quia hæc ministeria non sunt adeo necessaria in Ecclesia, vt oportuerit absolute præcipi: in quo multum differit à sacrificio, quod est proprium ministerium sacerdotis: & in eo etiam, quod sacerdos habet supremum & absolutum ministeriū in suo ordine: reliqui vero inferiores solum habent ministerium in ordine ad ipsum sacerdotem: & ideo non est necesse, vt absolute obligentur, sed satis est, vt parati sint ad ministrandum, quando Ecclesia suo ministerio indigerit, vel quādo sacerdos, vel superior potestatem habens, imperauerit: aut denique, quando alio titulo beneficii vel consuetudinis tale munus ad eos pertinet. Deinde inquiri potest, supposito quod huiusmodi ministri, siue voluntarie, siue ex obligatione solemniter ministrent, quid obseruare debeant vel teneantur in huiusmodi ministerio? In quo dicendum est, teneri ad ea obseruanda, quæ iuxta ritum ab Ecclesia instituta sunt, prout in Missali, vel Pontificali Romano habentur, sicut de sacerdote dictum est: omnia enim, quæ de illo dicta sunt, hic possunt cum proportione applicari. Itaq; vt debent vestibus sacris ab Ecclesia institutis in suo ministerio; seruare etiam debent ceremonias omnes, tam in verbis, quam in actionib. consistentes, quæ ad illos pertinent; peccarentq; hæc leuiter omitteudo, vel negligenter aut irreuerenter tractando, secluso autem contemptu & scandalo, raro erit in hoc graue peccatum: quia vt ministerium hoc minus principale est, & accidentariū in officio Missæ, ita materia huius defectus communiter non apparet admodū grauis: interdum tamen esse potest, si, aut redundet in aliquam irreuerentiam graui ipsius sacramenti, aut si eam ob causam aliquid omittatur, quod licet accidentale sit, tamen maioris momenti in Missa censetur, vt, si ob negligentiam Diaconi ministrantis calicē, multo aquæ omitteretur: aut si Subdiaconus vellet in Missa ministerium Diaconi vsurpare, nolletq; epistolam dicere, aut aliquid huiusmodi. Tandē inquiri posset, an teneantur hi, præsertim Diaconus & Subdiaconus, disponi ad gratiam, vt digne solemniter ministrent? sed hoc sufficienter attingimus supra, tractando de sacramentis in genere, & de dispositione, quæ ad illa ministranda requiritur.

Aliud quaeritur.

Responsio.

De alio ministro, qui absque vlla solemnitate vel consecratione Missæ inseruiit, solum necesse est, vt duo obseruet. Primum, vt iuxta ritū ab Ecclesia præscriptum respondere sciat, atque respondeat: quia alioqui male faceret, vsurpando ministerium, quod non potest nisi ineptissime præstare. Item quia, si non rite respondeat, reuera non erit minister. Vnde perinde erit, quoad hanc partem, cum illius præsentia, ac sine ministro, sacrificare. Sed quæres, an in casu necessitatis, quādo nullus adfit, qui respondere sciat, possit sacerdos vt aliquo, quem ipsemet sacerdos in eadem Missa ad respondendum instruat, præeundo, seu verba responsionū simul cum illo dicendo? Respondet, si tanta sit necessitas, in qua liceat etiam sine ministro conficere, non est dubium, quin hoc etiā liceat: imo, ceteris paribus, potius esset vtendum huiusmodi ministro, quam omnino sine ministro celebrandum, quia hoc modo minus violatur, etiam materia liter, Ecclesiastica consuetudo & præceptum. Vnde consequenter existimo, minorem necessitatem sufficere ad vtendum huiusmodi ministro, quam ad celebrandum omnino sine ministro: sine aliqua tamen legitima causa, & magna indigentia ministrorum, non est hoc faciendum: quia est minus decens, & valde alienum à consuetudine Ecclesiæ, & à ritū eius, ad quem spectat, vt sacerdos ea tantum profert, quæ sui muneris sunt, & alio respondete, taceat.

Dubium datur.

Quæsitum.

Responsio.

Autheria sententia.

Secundo tenetur hic minister actiones ad se pertinetes ea diligentia, & animaduersione tractare, vt eius occasione nullus defectus in Missa committatur: hoc constat, quia haec obligatio ex natura rei sequitur, supposito vltu talis ministerij: quoniam alias talis defectus merito ipsi ministro, & negligentiae eius tribueretur: vt, si, dum ampullas ministrat, loco vini afferat aquam vel aliquid huiusmodi: quod tale est, vt, si voluntarie fiat, grauem culpam contineat: regulariter vero excusantur huiusmodi ministri à graui culpa, quando aliquid simile committunt ob naturalem inadvertentiam: quoniam vero saepe contingit, huiusmodi ministros, aut non esse satis instructos, nec posse se omnino sufficientes, nec perfecta ratione videntes, vt in villis, seu paruis oppidis saepe accidit: & ideo tunc maxime debent sacerdotes ipsi vigilare, ne aliquis defectus eorum occasione committatur. Alia, quae ad huiusmodi ministros pertinere possunt, cõmunia sunt ceteris, qui Missam audiunt, scilicet, quod reuerenter & attentè assistant, ac familia: an vero huiusmodi minister peccet, ministrando sacerdoti peccatori, in superioribus tractatum est, agendo de indignis ministris sacramentorum.

DISPUTATIO LXXXVIII.

De precepto audiendi Missam.

D. Thom.

Quaestio materia huius disputationis ad tertium Decalogi præceptum pertinere videatur, de quo tractat D. Thomas 2. 2. q. 122. ar. 4. quoniam præcipua pars sanctificationis fœtorum, prout in Ecclesia obseruatur, in Missa auditione posita est: nihilominus nõ potuit in præsentia omnino prætermitti: quoniam ad integrum actus completum Missæ tractatum necessaria est. Diximus enim in superioribus, quãuis sacerdos sit, qui proprie ex officio offert hoc sacrificium Missæ, ceteros tamen, qui assunt etiam suo modo per illum offerre: & ideo, sicut de sacerdotibus diximus, quando, & quomodo offerre teneantur, ita etiam de ceteris offerentibus, qui Missæ assunt, id explicare necesse est: præsertim, quia cum dictum sit de sacerdote offerente, & ministro adiuuante: oportet etiam de assistentibus dicere, & de eorum obligationibus: nam in ceteris, qui remore dicuntur offerre, nulla specialis obligatio considerari potest: ad assistentes autem proprie pertinet præceptum de Missa audienda. De quo primo videndum est an sit: deinde quomodo sit implendum, & quæ possint ab illius obseruatione excusare.

SECTIO I.

Utrum sit in Ecclesia præceptum de Missa audienda.

Non desuerunt, qui huiusmodi præceptum esse negarent, quam opinionem aliqui tribuunt Angelo, verb. Feræ, numer. quadragesimo secundo, qui citans Richard. quod lib. 1. quaest. 19. negat, omissionem Missæ in die festo esse peccatum mortale, nisi ex contemptu formali vel virtuali fiat. Quod etiam affirmavit Sum. Rosel. verb. Missa, & Turcrem. in capit. Missas de Confec. d. 1. vocant autem contemptum virtualem, quando quis absq; vlla legitima causa assuescit omissioni Missæ in prædictis diebus. Sed hi auctores non omnino negant præceptum, sed male illud declarant.

Cõclusio.

Dicendum est ergo, esse in Ecclesia præceptum impositum fidelibus audiendi Missam certis diebus, quos festos appellamus, quod inferius declarabimus. Hoc est de fide certum, absolute loquendo, quamuis Soto in 4. dist. 13. quaest. 2. art. 1. in fine solum dicat, qui negaret hoc veritatem, puniendum esse, tanquã

suspectum aduersus sancta mandata. Probat autem conclusio: Primo ex multis decretis, quæ habentur de consecrat. dist. 1. capit. Missas. capit. Omnes fideles, & alij, quæ in sequentibus afferemus, in quibus expressè proponitur, quod ex vi & proprietate sua necessitatem inducit, vt Augustin. air lib. de Sancta Virginitate, capit. 14. & 15. Secundo ex vtu & consuetudine Ecclesiæ: nam inter prima fidei rudimeta hoc præceptum tertio loco inter Ecclesiastica numeratur: & ita est communi sensu omnium Catholicorum receptum. Tertio ex communi Doctõrum omnium consensu, D. Thomæ, citato loco, Soto 2. de Iust. dist. 4. art. 4. & in 4. dist. 13. vbi supra, & ibi Paludan. q. 13. & Summistarum omnium, verb. Missæ, Palud. verb. Feræ, & verb. Fœtor. obseruatio. Nauar. dist. 2. lib. de leg. pen. cap. 5. & vltim. & aliorum Canonist. in dictis capitibus de Consecr. dist. 1. Quarto accedit congruentia: nam illi dies deputati sunt ad diuinum cultum: & ideo, sicut aliquibus illis diebus ab Ecclesia prohibetur, quo possint homines expediti esse ad vacandum diuinis rebus, ita etiam aliquid positum præcipi oportuit, quo fideles eisdem diebus Deum colerent, sed nihil accommodatius præcipi potuit: quam vt Missa assisterent, in qua supremus Dei cultus exterior continetur.

Hinc autem oritur quaestio, an hoc præceptum mere Ecclesiasticum sit, vel aliquo modo ex naturali, aut diuino iure descendat. Respondeo, supposita institutione huius sacrificij (nam sine illa, constat nullum posse esse huiusmodi præceptum) præceptum hoc esse valde consentaneum iuri naturali. Primo quod, quia præceptum sacrificandi quodammodo est de iure naturæ: & ideo apud omnes etiam Gentes seruatum est, vt omnes, qui ad aliquem populum vel Republicam pertinent, aliquo modo & aliquibus diebus congregentur & conueniant ad colendum Deum eo ritu sacrificandi, quem vnaquæq; Republica proficitur, nam, sicut sacrificium est commune & publicum cultus, qui nomine omnium offertur, ita etiam ratio ipsa postulat, vt omnes aliquando assistant, suumq; consensum, & cooperationem, quo modo possunt, præbeant. Secundo, quia, sicut cultus externus Dei est de iure naturæ, ita etiam, quod tempus aliquod ad hunc cultum deputetur, ad ius naturæ pertinet, quãuis huius vel illius diei designatio sit de iure positivo, vt D. Thomas dicit. art. 4. ad 1. docet, & omnes D. Thomæ cum illo, hoc autem naturale ius optime inuestitur, deputando aliquos dies ad colendum Deum per Missæ sacrificium, ei assitendo: hoc ergo modo dicitur originem hoc præceptum à iure naturæ. Et eadẽ ratione est valde consentaneum iuri diuino: nam Deus præcepit ac voluit, se colere in Ecclesia Christi hoc genere sacrificij, iuxta illud, Hoc facite: ergo valde consentaneum huic præcepto est, vt omnes fideles obligentur ad colendum Deum aliquando hoc sacrificio, vniquisq; eo modo, quo potest: ergo, vel offerendo, vel saltem assitendo. Imo, si factum Christi cõsideretur, probabiliter intelligi potest verbum illud, Hoc facite, ita vt hoc totum comprehendat, nõ ibi, & Christus sacrificauit, & discipuli altiterunt sacrificio: ergo Christus præcipiens, vt id fieret in Ecclesia, voluit & à sacerdotibus offerri, & vt fideles et aliquando assisterent: quamuis enim ex illis verbis non colligatur, necessariam esse præsentiam populi, vt hoc sacrificium offeratur, neque teneri populum toties huic sacrificio assistere, quoties ipsum offertur: colligitur tamen probabiliter, teneri populum aliquando assistere huic sacrificio ad memoriam passionis Christi recolendam, & per eius repræsentationem, realemque ipsius Christi præsentiam & oblationem, Deum colere, deprecari, etque profusè beneficijs gratias agere. Sed, quamuis hæc, quæ probabilia sunt, non cogat, vt simpliciter asseramus, præceptum